

Paris, le 15 octobre 2018

Rapport préalable à la soutenance de thèse de Madame Lidia Sokołowska

L'ARBITRABILITE DES LITIGES DE DROIT PRIVE - PERSPECTIVE COMPARATISTE

Le travail de thèse que Madame Sokołowska se propose de soutenir, intitulé « L'arbitrabilité des litiges de droit privé - perspective comparatiste », est d'une qualité qui en justifie la soutenance publique.

Quant à la forme, le français de Mme Sokołowska, bien que non maternel, est d'une qualité remarquable. En dehors de compréhensibles coquilles, et de quelques passages sans doute écrits tardivement, la thèse présente une qualité formelle indéniable. On notera parfois quelques erreurs de style ou de vocabulaire, mais l'ensemble se lit aisément dans un agréable style classique.

Quant à l'appareil scientifique, la thèse de Mme Sokołowska ne souffre pas de défaut majeur. L'ampleur de la recherche, assise sur des références de droit français et polonais, mais aussi anglais, américain ou suisse entre autres, démontre le travail fourni par la candidate et sa maîtrise du droit comparé de l'arbitrage. En outre, Mme Sokołowska n'a pas hésité à opérer des recherches historiques pour mieux comprendre les évolutions de ces différents droits et, si une telle ambition ne pouvait bien sûr s'épanouir sans fragiliser parfois la construction, cela n'enlève rien à l'impression favorable que laisse la somme des recherches.

Quant au fond, sous un titre d'une relative neutralité se cache une thèse dont l'objet est argumentaire et militant, Mme Sokołowska se proposant d'appuyer l'évolution libérale du droit polonais de l'arbitrage en étudiant la notion d'arbitrabilité objective, qui recouvre les domaines matériels dans lesquels le recours à l'arbitrage est autorisé. Mme Sokołowska pose à ce sujet trois « hypothèses », qu'elle va chercher à vérifier : le critère de la transigibilité, retenu par le droit polonais, est inefficace ; le droit comparé démontre l'émergence d'un concept d'arbitrabilité « transnationale » ; la libéralisation des critères d'arbitrabilité doit s'accompagner d'une redéfinition des limites de l'arbitrabilité. Pour y répondre, la candidate adopte un plan en deux parties - Partie 1 : « La notion d'arbitrabilité », Partie 2 : « La mise en œuvre du concept d'arbitrabilité » - précédées d'un chapitre préliminaire corrélant la

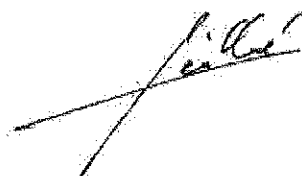
notion d'arbitrabilité aux conceptions contractuelles, juridictionnelles et mixtes de l'arbitrage.

On pourra être surpris de la divergence des titres (« notion » en partie 1, « concept » en partie 2), mais elle provient sans doute de l'évolution même de la thèse au fil de la démonstration. La première partie, concentrée sur la recherche d'une notion abstraite d'arbitrabilité, n'hésite en effet pas à conclure à l'absence d'homogénéité des conceptions de l'arbitrabilité, rédhitoire de la détermination d'une notion uniforme. C'est en effet l'un des intérêts de la thèse de Mme Sokołowska que de présenter un travail s'apparentant à une recherche « pure », c'est-à-dire exposée comme telle et non comme une démonstration. Ainsi, alors que la problématique pourrait annoncer un travail orienté, l'intention de l'auteur n'est pas d'abandonner l'objectivité requise et les développements marquent parfois une prise de distance avec certaines conceptions initiales. C'est sans nul doute une belle marque de rigueur scientifique. Dès lors, la conclusion mitigée de la recherche, qui révèle une richesse insoupçonnée de la notion et une pertinence partiellement renouvelée des solutions du droit polonais, à l'encontre des hypothèses initiales, démontrent simplement une honnêteté dont nombre de travaux pourraient s'inspirer.

A l'évidence, les développements et conclusions voire la méthode choisie n'appellent pas une adhésion systématique, et l'on pourra parfois s'avouer perplexe, par exemple quant à la perspective retenue d'étudier abstraitement le concept de l'arbitrabilité sans intégrer à l'analyse le contexte de sa mise en œuvre concrète. Il est aussi nécessaire de mentionner ici que l'absence d'index nuit à l'accessibilité de la thèse ; il serait utile d'en éditer un pour l'avenir. On aura toutefois compris que, au-delà de ces critiques ponctuelles, la thèse présentée par Mme Sokołowska est une vraie recherche scientifique, appuyée sur un appareil critique conséquent et une analyse doctrinale intéressante.

Pour ces raisons, le rapporteur soussigné émet un **avis favorable** à la soutenance et, pour répondre aux exigences de la législation polonaise, cumulativement applicable à la thèse poursuivie en co-tutelle, ajoute qu'elle remplit les conditions visées à l'article 13 par. 1 de la loi du 14 mars 2003 *ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U., Nr 65, poz. 595 ze zm.).

François Mailhé

Recenzja pracy doktorskiej pani Lidii Sokołowskiej

„L'ARBITRABILITÉ DES LITIGES DE DROIT PRIVÉ – PERSPECTIVE COMPARATISTE”

Praca doktorska, przygotowana przez panią Sokołowską, zatytułowana „L'arbitrabilité des litiges de droit privé - perspective comparatiste”, uzasadnia jej publiczną obronę.

Jeśli chodzi o **formę**, znajomość języka francuskiego pani Sokołowskiej, choć nie jest to jej język ojczysty, jest nadzwyczaj biegła. Oprócz zrozumiałych omyłek i kilku fragmentów pisanych prawdopodobnie w ostatniej kolejności, pracę doktorską cechuje niezaprzeczalna jakość formalna. Autorka nie ustrzegła się kilku drobnych błędów stylistycznych i leksykalnych, jednak całość jest łatwa w odbiorze dla czytelnika, oraz zredagowana w przyjemnym klasycznym stylu.

Jeśli chodzi o **warsztat naukowy**, praca doktorska pani Sokołowskiej nie zawiera żadnych istotnych uchybień. Zakres badań, oparty na odwołaniach do prawa francuskiego i polskiego, a także, między innymi, angielskiego, amerykańskiego czy szwajcarskiego, ukazuje nakład pracy wykonanej przez kandydatkę i jej znajomość porównawczego prawa arbitrażowego. Ponadto pani Sokołowska nie zawahała się przeprowadzić analiz historycznych, aby lepiej zrozumieć ewolucję wspomnianych ustawodawstw i, choć taki zabieg nie mógłby w sposób oczywisty nie wpłynąć na konstrukcję wyводу, nie umniejsza to w żadnej mierze korzystnego wrażenia, jakie sprawia całość przeprowadzonych badań.

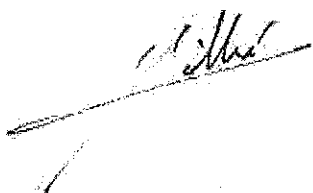
Jeśli chodzi o **treść**, za względnie neutralnym tytułem pracy kryje się teza, której przedmiot stanowi wyraźny postulat, pani Sokołowska opowiada się bowiem za liberalnym rozwojem polskiego prawa arbitrażowego poprzez badanie pojęcia zdatności arbitrażowej, które odzwierciedla dozwolony zakres przedmiotowy odwołania się do arbitrażu. Pani Sokołowska stawia w tym kontekście trzy „hipotezy”, które poddaje weryfikacji: kryterium zdatności ugodowej, utrzymane przez polskie prawo, jest nieskuteczne; prawo porównawcze wskazuje na pojawienie się pojęcia „ponadnarodowej” zdatności arbitrażowej; liberalizacji kryteriów zdatności arbitrażowej musi towarzyszyć przededefiniowanie jej granic. W odpowiedzi kandydatka przyjmuje dwuczęściową konstrukcję pracy - Część 1: „*La notion d'arbitrabilité*”, Część 2: „*La mise en œuvre du concept d'arbitrabilité*” - poprzedzone wstępnym rozdziałem zestawiającym pojęcie zdatności arbitrażowej z kontraktową, jurysdykcyjną i mieszaną teorią arbitrażu.

Zaskoczenie stanowić może rozbieżności tytułów („pojęcie/*notion*” w części 1, „koncept/*concept*” w części 2), jednak bez wątplenia jest to spowodowane ewolucją samej pracy w toku wyводу. Pierwsza część, koncentrując się na analizie abstrakcyjnego pojęcia zdatności arbitrażowej, nie waha się zmierzać do konkluzji, że brak homogeniczności ujęć zdatności arbitrażowej paraliżuje w efekcie dookreślenie jej jednolitej koncepcji. Wpisuje się to w przedmiot pracy doktorskiej Pani Sokołowskiej, której celem nie jest jedynie analiza problemu dla „samej analizy”. Zatem, mimo, że problematyka mogłaby sugerować jednostronność argumentacji, intencją autorki nie jest porzucenie pożądanego tu obiektywizmu, a wywód ukazuje niekiedy wręcz odejście od koncepcji wyjściowych. Stanowi to niewątpliwie piękny dowód rygoru badawczego. W związku z tym wyważone konkluzje stanowiące efekt badań, wskazujące na zaskakującą złożoność analizowanego pojęcia oraz na częściową zasadność zmodyfikowanych rozwiązań prawa polskiego, w porównaniu do wstępnych założeń, wskazują na rzetelność, która mogłaby zainspirować niejedną pracę naukową.

Oczywiście nie mógłbym całkowicie zgodzić się z ogółem konkluzji, i zastosowaną formułą, na przykład z perspektywą abstrakcyjnej analizy pojęcia zdatności arbitrażowej bez uwzględnienia jej kontekstu praktycznego. Trzeba tu również wspomnieć, że brak indeksu tematycznego utrudnia poruszanie się w tekście; wskazane byłoby jego uzupełnienie na przyszłość. Należy jednakże stwierdzić, że poza wskazanymi, pojedynczymi uwagami natury krytycznej, praca doktorska przedstawiona przez Panią Sokołowską stanowi autentyczną pracę badawczą, podpartą obiektywnym i spójnym warsztatem naukowym oraz interesującym wywodem doktrynalnym.

Na podstawie powyższego, opiniuję pozytywnie możliwość dopuszczenia pracy doktorskiej do publicznej obrony oraz spełnienie wymagań prawa polskiego, stosowanego łącznie we wspólnym przewodzie doktorskim, zgodnych z art. 13 par. 1 *ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.)*.

François Mailhé

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F. Mailhé', is written over a horizontal line. The signature is cursive and somewhat stylized.